

GUIA PER A L'ÚS D'UN LLENGUATGE INCLUSIU I NO ESTIGMATITZANT

Institut de Recerca de la Sida IrsiCaixa

Pla d'Igualtat, Diversitat i Inclusió 2020-2022

IrsiCaixa

Institut de Recerca de la Sida

INTRODUCCIÓ

L'Institut de Recerca de la Sida IrsiCaixa, d'acord amb el seu compromís d'avançar en la **igualtat entre gèneres**, així com eliminar els estigmes a l'hora de comunicar sobre qualsevol malaltia (p.e. VIH), vol promoure l'ús d'un llenguatge inclusiu i no sexista.

Des dels seus orígens (1995), la institució ha advocat sense cap tipus de discriminació per la formació igualitària, la innovació i la transferència de coneixement, la promoció de la salut i el benestar, i la comunicació entre la comunitat científica i la societat. Amb la convicció que **la llengua és una eina fonamental** a l'hora d'impulsar tots aquests aspectes, IrsiCaixa ha elaborat una guia que recull orientacions i recursos específics per escollir una manera inclusiva i no estigmatitzant a l'hora de transmetre qualsevol missatge. Aquesta acció suposa un pas més en la defensa de la igualtat d'oportunitats entre homes i dones, i en l'eliminació de les discriminacions.

La guia pretén esdevenir una eina útil per la societat, en especial la comunitat científica, oferint estratègies lingüístiques inclusives i no estigmatitzants que es puguin fer servir quotidianament. L'objectiu d'aquesta guia, doncs, és resoldre qualsevol dubte que es pugui presentar a l'hora de redactar un text o preparar una presentació oral, oferint recursos lingüístics que promoguin la inclusió. No obstant, cal que l'adopció d'aquestes noves formes d'expressió es faci de manera natural, **sense comprometre la coherència dels redactats**.

En aquesta línia, animem a totes les persones a utilitzar aquesta guia com a recolzament a l'hora d'expressar-se de manera inclusiva i no estigmatitzant en els seus missatges. Per tal de facilitar-ne el seu ús, l'elaboració de la guia ha estat basada en la síntesi i concisió. D'aquesta manera, es busca animar al màxim nombre de persones de la comunitat a utilitzar aquest recurs.

RECOMANACIONS GENERALS

És important tenir present, des de l'inici d'una redacció o una presentació oral, la inclusió i la no discriminació. D'aquesta manera evitarem correccions, i mantindrem més fàcilment la coherència, precisió i estil del missatge.

ÚS DEL GÈNERE QUAN EL CONEIXEM

Sempre que coneguem el gènere de l'individu, farem ús del gènere gramatical corresponent. Per exemple:

GÈNERE GRAMATICAL FEMENÍ

La investigadora
La tècnica de laboratori
L'estudiant
La directora
La gerent
La gestora
La secretària
L'alumna
L'administradora
La supervisora
La responsable
L'encarregada
La metgessa
La infermera
La professora
L'advocada

GÈNERE GRAMATICAL MASCULÍ

L'investigador
El tècnic de laboratori
L'estudiant
El director
El gerent
El gestor
El secretari
L'alumne
L'administrador
El supervisor
El responsable
L'encarregat
El metge
L'infermer
El professor
L'advocat

ESTRATÈGIES I EXEMPLES A L'HORA DE MENCIONAR COL·LECTIUS MIXTES I/O SI NO VOLEM ESPECIFICAR EL GÈNERE DE L'INDIVIDU

A l'hora de referenciar col·lectius mixtes, és a dir, grups de persones en els que hi ha dones i homes, o en el cas que no vulguem especificar el gènere de l'individu, parlarem de *persones* o *individus*. A continuació trobareu una manera correcta per mencionar una pluralitat de persones de determinats col·lectius de manera no sexista:

PROPOSEM	EN LLOC DE
Persona, individu, part	Home
Gènere humà, humanitat, gent	Homes
Gent gran	Ancians
Joventut	Joves
Infant, criatura	Nen
Mainada, quitxalla	Nens
Bebè, nadó	Nounat
Tothom	Tots
Direcció	Director
El professorat, l'equip docent	Professors
Alumnat	Alumnes
Personal, plantilla	Treballadors
Líder de grup	Investigador principal
Gerència	Gerent
Comunitat científica, personal científic	Científics
Cos mèdic, equip mèdic, personal mèdic	Metges
Ciudadania	Ciudadans
Classe política	Polítics
Amb la col·laboració de	Col·laboradors

L'ús de la paraula *persona* permet utilitzar un neutre útil en el llenguatge administratiu:

PROPOSEM	EN LLOC DE
La persona interessada	L'interessat
La persona beneficiària, la persona becada	El becari
La persona que signa	El signant
La persona responsable de secretaria	La secretària

És important no masculinitzar o feminitzar certes categories professionals:

PROPOSEM	EN LLOC DE
Personal de neteja	Dones de la neteja
Personal investigador	Investigadors i investigadores
Personal tècnic	Tècnics i tècniques de laboratori
Professionals de secretaria	Secretàries
Personal sanitari	Metges i infermeres
Responsables de direcció	Directors
Personal de consergeria	Conserge
Personal de missatgeria	Repartidor

Quan redactem els nostres textos, els següents exemples ens poden resultar útils:

ESPECIFICANT GÈNERE	NO ESPECIFICANT GÈNERE
El responsable del servei	La persona responsable del servei
Es demanarà als candidats seleccionats una carta de motivació	Es demanarà una carta de motivació
Ho farà l'encarregat d'aquella secció	Ho farà qui s'encarregui d'aquella secció
Tots els que vulguin utilitzar l'aparell hauran de fer una reserva	Tothom qui vulgui utilitzar l'aparell haurà de fer una reserva
Els investigadors estaran obligats a presentar un informe	El personal investigador tindrà l'obligació de presentar un informe
Els alumnes hauran d'estudiar per l'examen	L'alumnat haurà d'estudiar per l'examen
Diversos ponents faran la seva presentació	Diferents ponents faran la seva presentació
Ningú s'ha presentat a la plaça per estudiant de doctorat	Cap persona s'ha presentat a la plaça per estudiant de doctorat
El seminari està dirigit als professionals sanitaris	El seminari està dirigit a professionals de l'àmbit sanitari

Si per qualsevol motiu no poguéssim distingir per gènere, posarem primer el masculí i després el femení si la majoria de persones que formen part del col·lectiu mencionat són homes, i posarem primer femení i després masculí si la majoria són dones. En cas de desconèixer-ho, anirem alternant l'ordre de preferència al llarg de text. Per exemple:

MAJORIA DONES	MAJORIA HOMES
Les investigadores i investigadors encarregats de l'estudi	Els i les portaveus de cada grup de recerca

ALTRES RECURSOS

A L'HORA D'INICIAR UN CORREU ELECTRÒNIC

PROPOSEM	EN LLOC DE
Benvolguts/des	Benvolguts
Hola a tothom	Hola a tots
A l'atenció de qui correspongui	Estimat/da
Us donem la benvinguda	Benvinguts

A L'HORA DE CREAR UN FORMULARI

PROPOSEM	EN LLOC DE
Nom:	Sr./Sra.:
Cognoms i nom:	El/la sol·licitant:
Lloc de naixement:	Nascut/da a:
Domicili:	Domiciliat/da a:
Amb el grau de:	Graduat/da en:
País d'origen:	Originari/ària de:

TRACTAMENT

És freqüent veure com als homes se'ls hi aplica el tractament "senyor", mentre que a les dones se'ls hi aplica el tractament "senyora" o "senyoreta" segons la seva edat i estat civil. Per evitar aquesta discriminació cap al gènere femení, oferim els següents exemples:

PROPOSEM	EN LLOC DE
La senyora López	La senyoreta López
El senyor Gutiérrez i les senyores Martínez i Díaz	El senyor Gutiérrez, la senyoreta Martínez i la senyora Díaz

NO OBLIDIS QUE...

- Els **adjectius** no s'han de doblar, sempre han de concorder amb el substantiu més proper:
 - ☹️ Les investigadores afiliades i els investigadors afiliats al centre.
 - 😊 Les investigadores i els investigadors afiliats al centre.
 - 😊 Els investigadors i les investigadores afiliades al centre.
- Els **articles** es poden doblar:
 - 😊 Els investigadors i les investigadores de l'equip.
 - 😊 Les investigadores i els investigadors de l'equip.
- També es pot ometre el segon article:
 - 😊 Les treballadores i treballadors de l'equip.
 - 😊 Els treballadors i treballadores de l'equip.

RECOMANACIONS A L'HORA DE PARLAR SOBRE VIH I TEMES RELACIONATS

A continuació s'enumeren alguns suggeriments de llenguatge per comunicar sobre el VIH i temes relacionats. Aquests suggeriments proposats pel *National Institute of Allergy and Infectious Diseases (NIAID)*, pretenen eliminar dels nostres missatges qualsevol llenguatge estigmatitzant cap el VIH i temes relacionats.

UTILITZA AIXÒ...	...EN LLOC D'AIXÒ	PERQUÈ...
VIH, malaltia del VIH	Infecció pel VIH	
Persones que viuen amb el VIH	Persones infectades pel VIH, casos de VIH	
Persones que no viuen amb el VIH	Persones no infectades pel VIH	La paraula "infecció" carrega amb l'estigma de ser contagiós
Transmissions de VIH, nous casos de VIH	Noves infeccions pel VIH	
Transmetre	Infectar	
Adquirir	Infectar-se	
VIH	VIH/sida	"Sida" evoca patiment i mort i s'ha d'utilitzar només al parlar de la malaltia. "VIH" inclou VIH i sida quan la referència no és específica
Comunitat afectada, població amb incidència alta	Població de risc	Les persones i comunitats no posseeixen un risc inherent

UTILITZA AIXÒ...	...EN LLOC D'AIXÒ	PERQUÈ...
Sexe sense preservatiu	Sexe sense protecció, pràctica sexual de risc	Els termes preferits són més específics, precisos i eliminen el judici
Transmissió perinatal/vertical	Transmissió de mare a fill/a	Els termes preferits no culpabilitzen la dona
Va morir per complicacions relacionades amb el VIH, va morir d'una malaltia relacionada amb la sida	Va morir de sida	Els termes preferits eviten la suposició incorrecta que la sida és sempre mortal i deixen clar que les infeccions oportunistes són la causa de la mort
Resposta al VIH	Eliminació /eradicació del VIH	Aquests termes poden tenir una connotació paternalista i fer entendre que les persones que viuen amb el VIH han de desaparèixer per aconseguir la fi de l'epidèmia
Participant en la recerca, voluntari/a	Subjecte de recerca, pacient	"Subjecte" és deshumanitzant. No tots els participants són pacients
Població/grup prioritari, població/grup clau	Població/grup objectiu	Els termes preferits ressalten la participació de la comunitat, en lloc de caure en el paternalisme

UTILITZA AIXÒ...	...EN LLOC D'AIXÒ	PERQUÈ...
Persona conductualment vulnerable al VIH	Persona de risc, persona que té comportaments de risc, persona que es posa en risc	Les persones i comunitats no posseeixen un risc inherent
Probabilitat, possibilitat	Risc	Els termes preferits ajuden a reduir la passivitat
Té diverses parelles sexuals	Promiscu	Evita la "promiscuïtat" i els seus derivats, ja que és un judici de valor innecessari
Preservatiu intern	Preservatiu femení	Alguns homes transgènere i persones no binàries poden utilitzar preservatius interns per via vaginal, i tothom pot utilitzar preservatius interns pel sexe anal
Preservatiu extern	Preservatiu masculí	Algunes dones transgènere i persones no binàries poden utilitzar preservatius externs per les relacions sexuals, i tothom pot tallar els preservatius externs per crear barreres bucals

CONSULTA BIBLIOGRÀFICA

Institut d'Estudis Catalans

Guías para el uso no sexista del lenguaje. Instituto de la Mujer y para la Igualdad de Oportunidades, Govern d'Espanya

Guia per a l'ús no sexista del llenguatge a la Universitat Autònoma de Barcelona

Servei Lingüístic de Comissions Obreres de Catalunya